

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-31>

УДК 351:336.7

Фарапонов Геннадій Анатолійовичаспірант, старший викладач кафедри фінансів і кредиту,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили**Hennadii Farapov**

Petro Mohyla Black Sea National University

**СУТНІСТЬ ТА СКЛАДОВІ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ
НА РИНКУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ****ESSENCE AND COMPONENT STATE POLICIES
ON THE MARKET OF NON-BANKING FINANCIAL INSTITUTIONS**

Анотація. У статті розглянуто проблему формування взаємного зв'язку між грошово-кредитною, макроруденційною та мікроруденційною політиками та проведено ідентифікацію цілей та завдань політики регулювання діяльності небанківських фінансових установ. Визначено, що руденційний нагляд – процес, що включає три стадії здійснення наглядової процедури як запобіжного заходу щодо виявлення порушення вимог регулятора: отримання інформації про наглядовий фінансово-кредитний інститут; аналіз отриманих даних; ухвалення рішення про «контрольну» точку. Ми пропонуємо виділяти поняття наглядових процедур та контрольних заходів регулювання фінансових ринків, розуміючи під останніми комплексами заходів впливу запобіжного чи примусового характеру. Для досягнення стратегічної мети регулятора, що полягає у забезпеченні надійності та стійкості фінансових ринків та запобіганні системним ризикам, ми пропонуємо використовувати матрицю оцінки ефективності регулювання діяльності небанківських фінансових установ за «траєкторією» дослідження корелюючих критеріїв функціональної (цільової), технологічної, операційної (управлінської), економічної та соціальної ефективності. Проведення одного рівня дослідження за одним заданим критерієм дозволяє скласти експертне уявлення про ефективність системи регулювання – частково, поетапне використання всіх критеріїв – цілком. Визначено, що з погляду технологічної ефективності результативність методів регулювання фінансових ринків ми пропонуємо вимірювати шляхом оцінки «реалізованості» інфраструктурних завдань, включаючи забезпечення якісного законодавства та інформаційної прозорості фінансових інститутів та їх регуляторів. Наукова новизна полягає в уточненні теоретичного апарату регулювання фінансових ринків, розробці моделі оцінки ефективності регулювання діяльності небанківських фінансових установ, систематизації світових тенденцій та виявленні ефективних методів регулювання, визначенні заходів підвищення ефективності регулювання фінансових ринків на основі аналізу функціонування національних фінансових ринків та моделей їх регулювання.

Ключові слова: фінансовий ринок, небанківська фінансова установа, державне регулювання, регулятор, інструменти регулювання, руденційна політика, фінансовий нагляд.

Summary. The article examines the problem of the formation of a mutual connection between monetary, macroprudential and microprudential policies and identifies the goals and objectives of the policy of regulating the activities of non-banking financial institutions. It was determined that prudential supervision is a process that includes three stages of the implementation of the supervisory procedure as a preventive measure to detect violations of the regulator's requirements: obtaining information about the supervisory financial and credit institution; analysis of received data; making a decision on a "control" measure. We propose to distinguish the concepts of supervisory procedures and control measures of financial market regulation, understanding the latter as a set of measures of influence of a preventive or coercive nature. To achieve the strategic goal of the regulator, which is to ensure the reliability and stability of financial markets and prevent systemic risks, we propose to use a matrix for assessing the effectiveness of regulating the activities of non-banking financial institutions according to the "trajectory" of the study of correlating criteria of functional (target), technological, operational (management), economic and social efficiency. Conducting one level of research according to one given criterion makes it possible to form an expert opinion on the effectiveness of the regulatory system – in part, and step-by-step use of all criteria – as a whole. It was determined that, from the point of view of technological efficiency, the effectiveness of financial market regulation methods is measured by assessing the "implementation" of infrastructure tasks, including ensuring quality legislation and information transparency of financial institutions and their regulators. Scientific innovation consists in clarifying the theoretical apparatus of financial market regulation, developing a model for assessing the effectiveness of regulation of non-banking financial

institutions, systematizing world trends and identifying effective methods of regulation, determining measures to increase the efficiency of financial market regulation based on the analysis of the functioning of national financial markets and models of their regulation.

Keywords: financial market, non-bank financial institution, state regulation, regulator, regulatory tools, prudential policy, financial supervision.

Постановка проблеми. У світовій економіці активно йдуть процеси фінансової глобалізації та лібералізації руху капіталу. Посилення міжнародних зв'язків відбувається на тлі випереджаючого зростання фінансових ринків країн з економікою, що швидко розвивається, і концентрації основної частини грошових ресурсів у конгломератах, стрімка експансія яких нерідко супроводжується зростанням нестійкості та ризикованості фінансових ринків. Розвиток фінансових ринків, поява нових операцій та технологій зумовлюють необхідність пошуку універсальних моделей державного регулювання діяльності учасників ринків, оптимальних антикризових заходів та інструментів управління та мінімізації ризиків особливо для небанківських фінансових установ (НФУ). Активізація вчених у цій галузі сприяє конвергенції концепцій економічних шкіл, позиції яких стикаються в частині визнання переваг використання державного регулювання поряд з пруденційною політикою для підвищення ефективності функціонування небанківських фінансових установ. У світлі сучасних викликів стає важливим вирішення проблеми формування ефективної моделі регулювання НФУ, що наголошує на актуальності обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання необхідності регулювання ринкових відносин виникає з моменту зародження економіки як науки [1, с. 44–45]: у період пізнього середньовіччя його підняли прихильники меркантилізму, які вважали зовнішнє втручання держави у ринкові процеси неодмінною умовою процвітання нації, що також поєднувалося із загальним уявленням про статичність ресурсів. Теоретичні дослідження функціонування та регулювання фінансових ринків містяться у працях ряду учених: Гармашова Ю. [2], Черкасова С. [3], Шорех В. [4]. Аналізу макроекономічної ролі фінансових ринків та діяльності небанківських фінансових установ присвячені публікації (Македон В.В., Машкіна К.О. [5]; Борисов І.В., Панасюк К.С. [6]).

Методологічний базис регулювання ринкових відносин розроблявся представниками кейнсіанської концепції та, значною мірою, послідовниками опорного напрямку – монетаризму. Ідеї Кейнса розвинені у дослідженнях: (Діденко Л.В., Кобзар І.А., Ханалієва І.С. [7]; Діденко Л.В., Кобзар І.А., Ханалієва І.С. [8]).

Різні аспекти функціонування та регулювання фінансових ринків досліджено такими вченими як: Руда О.Л. [9], Македон В.В., Михайленко О.Г. [10]. Водночас аналіз економічної літератури показав

недостатню опрацьованість питань формування ефективної моделі регулювання фінансових ринків, у тому числі застосування світового досвіду в економічних реаліях України.

Метою статті є дослідження розвитку теоретико-методологічного апарату державного регулювання небанківських фінансових установ на основі аналізу сучасних моделей моніторингу та розробка практичних рекомендацій щодо формування ефективної моделі функціонування ринку небанківських фінансових послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження. В межах інструментального підходу система регулювання діяльності НФУ складається з інструментів, методів та механізмів, поняття яких видаються близькими, оскільки, по суті, є способами досягнення цілей та завдань. За визначенням ОЕСР, інструментами фінансового регулювання слід вважати комплексні заходи на фінансові інститути, реалізовані регулятором задля досягнення поставлених цілей і завдань. В інструментарії регулювання НФУ та регулюючих органів можливі суттєві розбіжності, причому роль «саморегулювання» фінансового ринку (недержавного регулювання) вища у фазі зростання, а державних регуляторів – у періоди спадів та криз [7, с. 91]. Функція забезпечення фінансової стійкості (як усунення ризиків) на мікроекономічному рівні повинна виконуватися безпосередньо гравцями ринку і регулювання НФУ, що «саморегулюються», проте, на практиці це виявляється не зовсім так. Інструменти державного регулювання не лише засіб боротьби з порушеннями стандартів діяльності фінансових інститутів, а й вирішення макроекономічних завдань [2, с. 59]. Так, посилення макропруденційного регулювання прийнято вважати більш ефективним як антикризовий захід. При цьому використання низки методів може супроводжуватися негативними наслідками, що знижують його ефективність в цілому. За оцінкою ОЕСР, посилення вимог до фінансових компаній під час кризи та подальше запровадження системи страхування/перестраховування ризиків у перспективі може сприяти нарощуванню ризикованих угод. Реалізація заходів щодо досягнення ринкової дисципліни включає 4 етапи [5]:

I. оцінка ризику з допомогою аналітичних моделей (бета-аналіз CAPM, багатofакторні моделі оцінки активів, методології VaR, IRB та інших);

II. деталізація принципів управління ризиком (докладне складання виважених з урахуванням ризику тактичних та стратегічних планів);

III. чітке розмежування повноважень співробітників всіх етапах фінансової операції (документарне затвердження процедур, меж відповідальності);

IV. незалежний контроль з боку вищого керівництва / ризик-менеджерів.

У процесі ризик-менеджменту відбувається визначення інструментів контролю окремих типів ризиків (табл. 1).

НФУ використовують такі інноваційні інструменти саморегулювання, як індивідуальні моделі стрес-тестування, оцінки ризикогенності та ефективності нових продуктів із залученням зовнішніх послуг аутсорсингу, наприклад, андеррайтерів та експертів з дью-дилідженсу. На кожному етапі контролю ринкової дисципліни додатковим інструментом гарантування інвестицій є використання стратегічного та фінансового консалтингу, що включає оцінку ризиків (і заходів їх обмеження), моделювання стратегії та підбір індивідуальних інструментів ризик-менеджменту [10].

Більше повне уявлення інструментів регулювання діяльності НФУ пов'язані з типологізацією регуляторних інструментів. Ми пропонуємо виділяти такі інструменти: регулярні (постійні), періодичні (тимчасові), точкові; фазу циклу – стимулюючі (лібералізація ринків, пом'якшення монетарної політики, норм/нормативів тощо), стабілізаційні (стабільна монетарна політика, макропруденційні методи для охолодження кредитної, інвестиційної активності), контрциклічні (посилення монетарних заходів, пруденційних стандартів, вимог буфер капіталу, якість портфелів, продаж виручки у валюті, обмеження угод, рефінансування, скупка активів) [4, с. 31–32].

Дамо більш детальну характеристику основним інструментам регулювання діяльності НФУ, які рекомендуються за напрямками впливу (секторам ринку). Стійкість валюти – завдання монетарної, валютної та зовнішньоекономічної політики. У розвинених країнах, де приплив інвестицій та експорт капіталу не обмежений або зведений до мінімуму, регулятори в основному оперують непрямими методами регулювання, рідше вдаючись до валютних інтервенцій (табл. 2).

На початку XXI ст. властиві українській моделі регулювання фінансових ринків недоліки (основними у тому числі прийнято вважати відсутність ясних цілей і пріоритетів у сфері правозастосування) не дозволяли повною мірою використовувати відповідні інститути підвищення ефективності фінансових організацій. Нерозвиненість понятійного апарату регулювання секторів фінансового ринку і особливо НФУ (як системи уніфікованих вимог до ринкових учасників та єдиних підходів до регулювання однотипних операцій) нерідко була причиною розрізненості та дублювання норм права [1, с. 122].

Неефективність походу, заснованого на множинності регуляторів і методів, виявилася, на нашу думку, не лише в недостатній здатності влади до управління ризиками, а й до їхнього неоперативного виявлення. На додаток до цього, модель державного регулювання діяльності НФУ не цілком відповідала ринковим тенденціям, що швидко змінюються, що сприяло накопиченню системних ризиків [3].

Крім того, Національний банк оптимізував структуру під отримання нових функцій з 1 липня 2020 р. від Нацкомфінпослуг в межах проекту

Таблиця 1 – Основні інструменти саморегулювання в середовищі небанківських фінансових установ

Предмет	Інструменти фінансово-кредитного інституту	Інструменти регулювання НФУ
Економічна діяльність фінансово-кредитної організації	– пруденційні стандарти/інструменти формування «адекватного капіталу», леведжу та ліквідності» (Базель II, III); – ризик менеджмент: моделі регулювання та оцінки ризику (CAPM, VaR, IRB тощо); – моніторинг ризику та методи стрес тестування; – формування резервів; – зовнішній аутсорсинг (андеррайтинг / консалтинг / дьюділідженс); сек'юритизація активів.	– стандарти функціонування членів регулювання НФУ (включаючи створення – механізму відстеження їх виконання); взаємні фонди взаємодопомоги; – запровадження матеріальної та іншої відповідальності порушення прав інвесторів, правил і стандартів ділової етики.
Ділова етика	– внутрішньокорпоративні кодекси; – розкриття інформації клієнтам (інвесторам); – системи оцінки ефективності співробітників (KPI); – контроль бонусів; – моніторинг якості персональних продажів фінансових послуг.	– уніфіковані кодекси корпоративного управління (з деталізацією повноважень, відповідальності); – кваліфікаційні вимоги до спеціалістів ринку цінних паперів.
Фінансові операції	– «Інструменти прозорості ціноутворення»; – механізми оцінки ефективності нових фінансових продуктів / диверсифікація портфеля послуг; – лімітування операцій (припинення операцій, стопордери).	– стандартизація операцій із цінними паперами або порядку надання фінансових послуг.

Джерело: сформовано на основі [5; 11]

Таблиця 2 – Основні інструменти прямого регулювання ринкової діяльності НФУ з боку держави

підтип	валютний	кредитний	ринок цінних паперів	страховий	інвестиційний
Загальні	– валютні обмеження; – зміна курсу, режиму конвертації, плавання валют; – лімітування відкритої валютної позиції, операцій із валютними деривативами та інших.	– ліцензування (санація, порядок банкрутства, санації, штрафи та ін.); – пруденційні стандарти, нормативи); – обмеження розміру ризиків.	– ліцензування, реєстрація тощо; – стандарти для учасників ринку (принципи контролю IOSCO) ліміти з операцій з цінними паперами.	– ліцензування, ведення реєстрів; – стандарти для страховиків (IASIS); – обмеження портфельних інвестицій та інших операцій (включаючи страхові деривативи)	– обмеження прямих та портфельних інвестицій; – обмеження на іноземний капітал.
Індивідуальні	– валютна рада («currency board»); – тимчасові заборони.	– заборона на кредитування; – обмеження на ставки за депозитами.	– контроль звернення вимоги про викуп.	– регулювання тарифних ставок та умов страхування.	– правове регулювання (експертиза проєктів).
Обов'язкові	– обов'язковий продаж валютної виручки/резерви	– страхування вкладів -норми обов'язкових резервів	– обов'язкова реєстрація цінних паперів.	– обов'язкове страхування.	– обов'язкове антимонопольне регулювання.
Нефінансові	– митне та нетарифне регулювання.	– Податки на певні види кредитування та ін.	– фіскальні інструменти.	– фіскальні інструменти.	– вимога актуарної оцінки; – репатріація.
Корпоративні	–	– кодекси банківські поведінки.	– закони про інсайд; – стандарти регулювання НФУ.	– угоди про конфіденційність; – кодекси ділової етики.	–

Джерело: сформовано на основі [6; 8]

«спліт». Так до НБУ перейшов де контроль за страховими, фінансовими та лізинговими компаніями, ломбардами, кредитними спілками та бюро кредитних історій, а до НКЦПФР – за фондами фінансування будівництва та недержавними пенсійними фондами. Для «спліту» були дві основні причини – рекомендація Міжнародного валютного фонду, виходячи з відповідної практики розподілу державних функцій у більшості країн ЄС, а також відсутність у Нацкомфінпослуг будь-яких помітних успіхів у регулюванні фінансового ринку, у порівнянні з НБУ та НКЦПФР, яким у своїх сферах діяльності вдалося очистити банківську систему і ринок цінних паперів від нечесних гравців та майже викоренити використання схемних операцій [4].

Формуючи стратегічні напрями розвитку секторів фінансового ринку України і особливо для НФУ та їх регулювання, ми пропонуємо за наступними критеріями ефективності (табл. 3), важливо враховувати довгострокові цілі всіх напрямів економічної політики держави та значення фінансового регулювання для ефективного функціонування економічної моделі загалом [7, с. 90].

В умовах погіршення макроекономічної обстановки в Україні після 2021 р., нові практики національного регулятора в особі НБУ (рис. 1) та заходи щодо налагодження багаторівневої координації з учасниками ринку та зовнішніми регулюючими структурами високо оцінені міжнародною спільнотою [9, с. 86].

Тісніша взаємодія гравців ринку з владними структурами спостерігається в багатьох областях, тобто «тиск» зовнішніх партнерів у поєднанні із загостренням вищезгаданих проблем економічного розвитку зміщує курс фінансової політики у бік консолідації для боротьби зі спадом економіки у військовий час.

У цьому пропонується розширити діяльність мегарегулятора у двох напрямках: «знизу» і «згори». У рамках розвитку ринку «знизу» за участю НБУ пропонується створити на національному рівні нову програму з підвищення фінансової грамотності населення, наприклад, на основі досвіду скандинавських країн, де на етапі формування системи діяльності НФУ вжито заходів щодо введення обов'язкового ознайомлення фізичних осіб (працівників комерційних

Таблиця 3 – Систематизація заходів підвищення ефективності моделі державного регулювання діяльності НФУ в Україні

Захід	функціональна ефективність	операційна ефективність	економічна ефективність	технологічна ефективність	соціальна ефективність
діяльність мегарегулятора	– підвищення прозорості та гнучкості ДКП (включаючи зниження валютних ризиків); – пом'якшення інфляційних шоків, підвищення монетизації економіки в середньостроковій перспективі.	– пропозиція: включення критерію операційної ефективності; – імплементація стандарту ISO-10667-2: асесмент-центр.	– скорочення перевірок (до заходів контролю та процедур нагляду); – скорочення швидкості здійснення практик – аналіз DEA.	– автоматизація обміну даних (XBRL); – адаптація міжнародних регуляторних стандартів.	– в межах асесмент-центру системи заохочення ефективних співробітників.
НФУ	– антикризова політика – скорочення термінів переходу на МСФЗ та уніфікації пруденційних стандартів; – страховики НПФ, МФО.	– впровадження КРІ для НФУ; – підвищення міжнародної взаємодії у сфері регулювання небанківського фінансового ринку.	– розвиток іпотечних цінних паперів (5 кроків, сек юритизація); стандартизація оцінки страхових збитків; – розвиток електронних полісів, полісів з франшизою, інтегрованих продуктів.	– регламентація – переходу до регулювання НФУ повноважень щодо регулювання несистемно-визначальних НФУ.	– формування інституту локально-значущих КО; – розробка заходів для підвищення публічності НФУ.
стимулювання інвестицій	– ризик-орієнтований підхід до регулювання фінансового ринку в рамках політики деофшоризації.	– департамент контролю кіберзлочинності (основу досвіду США та Великобританії)	– поліпшення інвестиційного клімату); – заохочення інвестиційних кредитів.	– розробка механізму внутрішнього рейтингування НФУ.	– програми з підвищення фінансової грамотності.
інфраструктура	– використання єдиних пруденційних стандартів для інститутів інфраструктури.	– активізація функцій Ради розвитку фінансового ринку	– спрощення порядку взаємодії з інститутами інфраструктури;	– делегування повноважень до регулювання діяльності НФУ.	– збільшення кількості інститутів інфраструктури в країні.

Джерело: власна авторська розробка

та некомерційних організацій) з можливостями зростання накопичень шляхом професійного інвестування у НФУ. Розвиток фінансового ринку «згори» – не менш складний процес [11]. Слід зазначити, що накопичений досвід у цьому напрямі ще незначний, а сам механізм регулювання потребує глибоких перетворень. Сучасна система регулювання ринку фінансових послуг НФУ має базуватися на принципах, що передбачають: захист прав та інтересів учасників з боку держави; прозорість та доступність інформаційної бази, необхідної для прийняття рішень; підтримку сумлінної конкуренції; функціонування державного органу регулювання з чітко визначеними функціями та повноваженнями; підтримку інновацій у цій галузі.

Висновки. Визначено, що ключова мета регулювання фінансових ринків та діяльності НФУ у широкому розумінні визначена нами як досягнення макроекономічної рівноваги та стабільності фінансової системи. Мікрорівень має на увазі більш вузьке розуміння мети регулювання фінансових ринків як забезпечення надійності та стійкості фінансово-кредитних інститутів, сприяння зростанню їх ефективності та прозорості функціонування, а також захисту інтересів інвесторів. Ефективність фінансових ринків визначається не тільки економічною доцільністю фінансових операцій у фазі зростання (стагнації, спаду), але керованістю ризиками та адаптивністю бізнес-моделей до зовнішніх умов. Доведено, що інструментами регулювання діяльності НФУ засоби боротьби з порушеннями стандартів діяльності

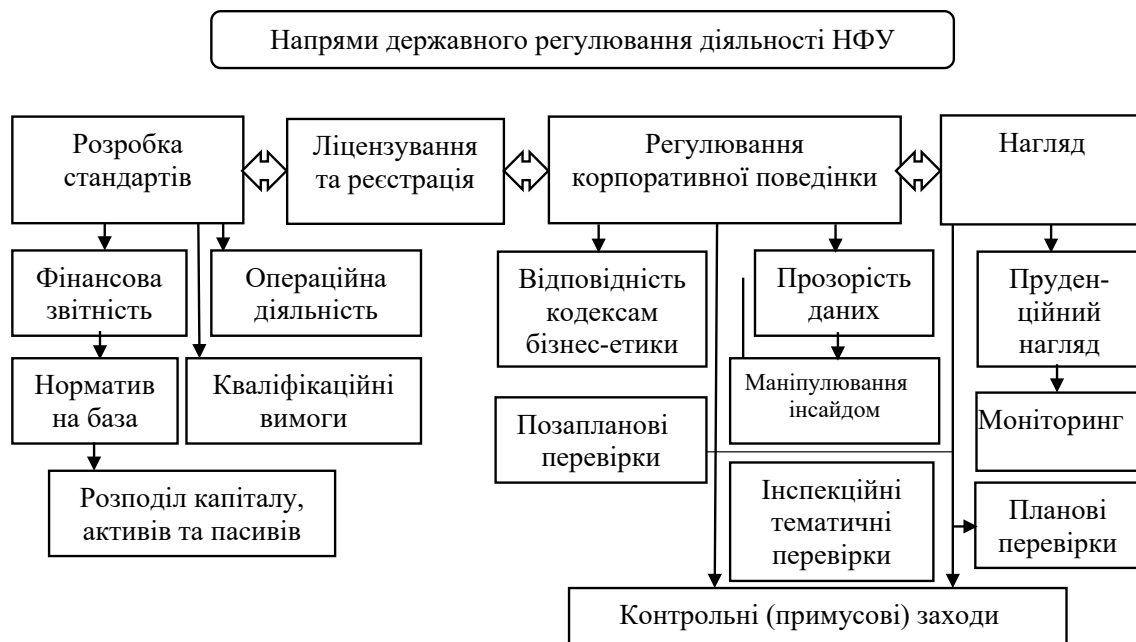

Рисунок 1 – Напрямки розвитку політики державного регулювання діяльності НФУ в Україні в межах підтримки стабільності фінансових ринків

Джерело: власна авторська розробка

фінансових інститутів, і засіб вирішення макроекономічних завдань. Таку антикризову міру посилення макропруденційного регулювання можна вважати більш ефективним.

Доведено, що саме динамічні інструменти регулювання ситуації турбулентності фінансових ринків мають поширюватися на НФУ. Контриклічне державне регулювання має мати системний, регулярний характер безвідносно економічної фази чи типу учасника ринку, тобто на стадії зростання ризикованості фінансового ринку нерідко не враховується

(через проциклічну похибку оцінки ризиків). Визначено, що організація безперервного антикризового регулювання можливе досягнення ключового завдання фінансово-економічних відомств країни – сталого зростання фінансових ринків та економіки загалом. Мають бути враховані можливості застосування інфраструктурних та стимулюючих методів фінансового регулювання (для вирівнювання рівнів розвитку небанківських секторів ринку) та економічної політики в цілому; систематизовано пруденційні стандарти стосовно інститутів інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Кузнецова Н.В. Методи і моделі аналізу, оцінювання та прогнозування ризиків у фінансових системах : дис. докт. тех. наук : 01.05.04, Київ, 2018. 415 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/26340/1/Kuznietsova_diss.pdf
2. Гармашова Ю.О. Особливості регулювання ринку фінансових послуг в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 14. С. 57–61.
3. Черкасова С., Медвідь Л., Міценко Н. Аналіз кредитної діяльності небанківських фінансових установ. *Економіка та суспільство*. 2022. № 36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-6>
4. Шорох В. Методи оцінки ризику діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. № 1(01). С. 29–35. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.1-5>
5. Македон В.В., Машкіна К.О. Розвиток глобального банківського сектору в умовах цифрової економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 4. С. 21–28. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.4.21>
6. Борисов І.В., Панасюк К.С. Оцінка ризиків як головна мета пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами. *Сучасні проблеми розвитку права та економіки в інноваційному суспільстві : зб. наук. пр. за матеріалами II Інтернет-конференції, 29 листопада 2019 р.* Харків : НДІ ПЗІР НАПрНУ. С. 185–193. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2019/29.11.19/_29_11_2019_28.pdf
7. Діденко Л.В., Кобзар І.А., Ханалієва І.С. Дослідження діяльності небанківських фінансових установ як учасників сучасного ринку фінансових послуг. *Економічний аналіз*. 2018. Том 28. № 4. С. 88–94.
8. Дребот Н.П., Танчак Я.А., Миколишин М.М. Тенденції розвитку небанківських фінансових установ на ринку фінансових послуг України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2020. Т. 30. № 1. С. 109–114. DOI: <https://doi.org/10.36930/40300119>
9. Руда О.Л. Сучасний стан діяльності небанківських кредитних установ в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 39–2. С. 84–88.

10. Македон В.В., Михайленко О.Г. Забезпечення конкурентоспроможності міжнародного страхового ринку на засадах порівняльних детермінант. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Економічні науки*. 2022. № 3 (66). С. 13–20. DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/66-2>

11. Сарахман О.М., Шурпенкова, Р.К. Діяльність і звітування учасників ринку небанківських фінансових послуг регулятору під час дії воєнного стану. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія : економіка та управління*. 2022. № 6. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-08-01>

References:

1. Kuznetsova, N. V. (2018) Methods and models of risk analysis, assessment and forecasting in financial systems. thesis. dr. technical sciences: 01.05.04. Kyiv, 415 p. Available at: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/26340/1/Kuznietsova_diss.pdf (in Ukrainian)

2. Harmashova, Yu. O. (2015) Osoblyvosti rehuliuвання rynku finansovykh posluh v Ukraini. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ekonomika i Menedzhment – Scientific Bulletin of the International Humanities University. Economics and management*, vol. 14, pp. 57–61. (in Ukrainian)

3. Cherkasova, S., Medvid, L., & Mitsenko, N. (2022) Analysis of credit activity of non-banking financial institutions. *Economy and Society*, no. 36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-6> (in Ukrainian)

4. Shorokh, V. (2022) Methods of risk assessment of the activities of non-banking financial services market participants. *Digital Economy and Economic Security*, no. 1(01), pp. 29–35. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.1-5> (in Ukrainian)

5. Makedon, V. and Mashckina, K. (2021) Development of the global banking sector in the digital economy. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, no. 4, pp. 21–28. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.4.21> (in Ukrainian)

6. Borysov, I. V., Panasyuk, K. S. (November 29, 2019) Risk assessment as the main goal of prudential supervision of non-banking financial institutions. *Modern problems of the development of law and economics in an innovative society: coll. of science pr. based on the materials of the 2nd Internet conference*. Kharkiv: Research Institute PZIR NAPrNU, pp. 185–193. Available at: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2019/29.11.19/_29_11_2019_28.pdf (in Ukrainian)

7. Didenko, L., Kobzar, I. and Hanalieva, I. (2018) Research of non-banking financial institutions as participants in the modern financial services market, *Ekonomichniy analiz*, vol. 28, no. 4, pp. 88–94. (in Ukrainian)

8. Drobot, N. P., Tanhak, Ya. A., & Mykolyshyn, M. M. (2020) Trends in the development of non-banking financial institutions in the financial services market of Ukraine. *Scientific Bulletin of UNFU*, vol. 30, no. 1, pp. 109–114. DOI: <https://doi.org/10.36930/40300119> (in Ukrainian)

9. Ruda, O. (2019) The current state of non-bank credit institutions in Ukraine. *Prichornomorski ekonomichni studiyi*, vol. 39–2, pp. 84–88.

10. Makedon, V. V., Mykhaylenko, O. H. (2022) Ensuring the competitiveness of the international insurance market on the basis of comparative determinants. *Scientific works of the Interregional Academy of Personnel Management. Economic sciences*, no. 3 (66), pp. 13–20. DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/66-2> (in Ukrainian)

11. Sarakhman, O. M., & Shurpenkova, P. K. (2022) Activities and Reporting of Non-Banking Financial Services Market Participants to the Regulator During the Effect of Marital State. *Problems of Modern Transformations. Series: Economics and Management*, no. 6. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-08-01> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 10.04.2024